

Motion till riksdagen 2007/08:Ju25

av Lena Olsson m.fl. (v)
med anledning av prop. 2007/08:83

Godkännande av Prömrådsbeslutet

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen avslår proposition 2007/08:83 Godkännande av Prömrådsbeslutet.

Inledning

Vänsterpartiet är positivt till samarbete mellan länder för bekämpande av allvarlig brottslighet. Vi ser dock stora problem med de förslag som nu läggs fram. Våra invändningar är både politiska och av mer principiell karaktär när det gäller att riksdagen nu föreslås förbinda sig att genomföra vissa åtgärder utan att viktiga frågor utretts tillräckligt.

Direktåtkomst i svenska register

I rådsbeslutet föreslås att medlemsländerna ska ha direktåtkomst till varandras dna-, fingeravtrycks- och fordonsregister. Man ska kunna göra sökningar i andra länders register för att antingen undersöka om en viss insamlad profil eller uppgift matchar en profil eller uppgift i ett annat lands register. Det ges också möjlighet att genomföra betydligt bredare sökningar på ett lands samtliga oidentifierade spår mot ett annat lands register. Man ska dock inte direkt få tillgång till personuppgifter, utan endast om en träff finns eller inte. Därefter får den myndighet som genomför sökningen tillfråga det andra landets myndighet om att få personuppgifter översända.

Enligt regeringens proposition uppställer inte sekretesslagen några hinder för de föreslagna direktåtkomsterna eftersom det där finns undantag för att lämna ut uppgifter till utländska myndigheter om detta följer av en internationell överenskommelse som Sverige efter riksdagens godkännande har tillträtt.

Fel! Okänt namn på

Detta kan möjligen vara sant, men den eventuella avsaknaden av behov av lagändring får inte skymma att detta är en stor principiell förändring i förhållande till de sekretessbestämmelser som är grundläggande i Sverige. Genom förändringarna i rådsbeslutet blir skyddet för enskilda lägre mellan länder än mellan svenska myndigheter. Vid en motsvarande förändring av sekretessskyddet mellan myndigheter är det, eller bör det åtminstone vara, brukligt med noggranna överväganden i parlamentariska utredningar. Utredningsarbetet bör vara långt mer omfattande än den kortfattade redogörelse som finns i regeringens proposition. Sverige bör inte föregripa ett sådant utredningsarbete genom att i förväg förbinda sig att genomföra rådsbeslutet.

Regeringen skriver också att det kommer att krävas ändringar i polisdatalagen för att genomföra förslagen, men att det arbete som pågår när det gäller polisdatalagen till viss del eller i sin helhet kommer att tillgodose vad som krävs. Till saken hör dock att de föreslagna ändringarna fått omfattande kritik, bl.a. av Datainspektionen, på grund av en för stor avsaknad av integritetsperspektivet. Att Sverige redan nu ska förbinda sig att genomföra ett rådsbeslut som hänger på genomförandet av de föreslagna ändringarna i polisdatalagen är även det mycket olämpligt.

Utländsk myndighetsutövning på svensk mark

Genom rådsbeslutet ska polisen i en medlemsstat kunna begära hjälp av andra länders polismyndigheter för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet eller förebygga brott. Man ska kunna upprätta en gemensam patrull eller genomföra en viss insats, och inom ramen för detta ska de utländska poliserna ges möjlighet att utöva myndighet på den andra statens territorium. Det är frivilligt att efter rådsbeslutets genomförande tillträda överenskommelser om denna typ av samarbete med andra länder.

Vidare föreslås i rådsbeslutet att länderna ska göras skyldiga att lämna bistånd i samband med större evenemang, katastrofer och allvarliga olyckor. Det handlar om bistånd med syfte att förhindra brott och upprätthålla allmän ordning. Med andra ord handlar det om polisiära eller, när det gäller vissa länder, militära insatser. Det finns dock ingen skyldighet att ta emot bistånd.

Förslagen i sig är mellanstatliga, men innebär ändå tydliga steg mot överstatliga polisstyrkor. I de länder där möjligheterna genomförs kan det säkert med tiden visa sig att permanenta samarbetsgrupper inrättas. Faran med överstatliga polisstyrkor är att det då uppstår ett växande avstånd mellan folket och myndighetsutövarna. Det måste finnas tydliga kopplingar mellan folket och myndighetsutövare i form av tillsyn och i lag uppställda villkor för myndighetsutövandet. Förutsättningarna för detta återfinns i dagsläget i betydligt högre utsträckning inom nationalstaterna än inom ramen för EU. Unionen har alltför stora brister ur demokratisk synvinkel, vilket inte minst syns på den brist på debatt kring centrala EU-frågor som t.ex. finns i vårt land. Därför är vi direkta motståndare till den del av rådsbeslutet som skapar förutsättningar för steg i denna riktning.

Fel! Okänt namn på

Trots påstötningar i justitieutskottet och EU-nämnden har den borgerliga regeringen hittills vägrat ta ställning i frågan om i hur hög utsträckning man vill genomföra möjligheterna för utländsk polis och eventuellt militär personal att utöva myndighet på svenskt mark. Inte heller i propositionen tar man ställning, vilket är anmärkningsvärt.

För Vänsterpartiets del står det fullständigt klart att myndighetsutövning på svensk mark måste utföras av svensk myndighet. För att säkerställa att svensk lag följs på svenskt territorium är det också nödvändigt att myndighetsutövare är vana vid villkoren i landet, vilket är högst tveksamt i de fall utländsk polis skulle kunna bli aktuell för myndighetsutövning. Risken är annars stor för att felaktigheter begås, samtidigt som svenska medborgare mot vilka myndighetsutövningen riktas kan känna onödig osäkerhet.

Brister i beredningen av frågan

Vänsterpartiet och den nuvarande justitieministern fanns under förra mandatperioden bland dem som kritiserade den förra regeringen för att man i propositioner om godkännande av beslut som tagits inom ministerrådet inte lade fram förslag till följdlagstiftning. Vi kan nu konstatera att den nuvarande regeringen tyvärr fortsätter med detta.

Lagstiftningsprocessen måste utgå ifrån demokratisk insyn. Det är mycket olyckligt om lagstiftning hastas fram eftersom riksdagen bör ges möjlighet att bedöma konsekvenserna av sina beslut. Flera remissinstanser har framhållit detta, och enligt Advokatsamfundet ”saknas det tillräckligt underlag för att kunna ta ställning till förslagets lagenlighet särskilt vad gäller subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna, men även vad gäller förslagets effektivitet, nödvändighet, ändamålsenlighet och andra materiella konsekvenser”.

När det gäller den aktuella propositionen är det än mer avgörande än det ofta annars är att riksdagen har bättre möjlighet att analysera konsekvenserna av beslutet. De förändringar som Sverige blir skyldigt att göra innehåller mycket stora principiella förändringar när det gäller skyddet av den enskildes personuppgifter och myndighetsutövning på svensk mark. EU:s ur kvalitets-synpunkt undermåliga lagstiftningsarbete måste, om beslutet ska genomföras, kompenseras med en betydligt bättre genomarbetning i Sverige innan Sverige förbinder sig att genomföra åtgärderna. Av dessa anledningar anser vi att det även för partier som är positiva till besluten borde finnas intresse av en seriösare hantering av frågan.

Stockholm den 19 mars 2008

Lena Olsson (v)

Marianne Berg (v)

Gunilla Wahlén (v)

Hans Linde (v)

Alice Åström (v)